

סילבוס

מהתאטרון האקספרסיוניסטי ל"פילם נואר" (הסרט האפל) -
20425

תאריך עדכון אחרון 26-08-2017

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי התאטרון

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר ז'נט מלכין

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: jmalkin@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ד' 14:15-15:00

מורי הקורס:

ד"ר זנט מלכין

תאור כללי של הקורס:

נבחן את הקשרים הסגנוניים והתוכניים בין התאטרון האקספרסיוניסטי □ בעיקר זה הגרמני □ למה שמכונה "הסרט האפל" או "פילם נואר". ז'אנר קולנועי זה התפתח ברובו בשנות ה-40 וה-50 בארה"ב, בה נתמקד. כמה מגדולי במאי הסרט האפל היו פליטים גרמנים-יהודים ואוסטרים וביניהם גם אנשי תאטרון (פריץ לאנג, ביילי ויילדר, אדגר אולמר, רוברט סיודמאק, מייקל קורטיז, אוטו פרמינגר) שהצליחו לשלב "מבט" אירופי עם "קול" אמריקאי. מתוך התבוננות במגוון של סרטים אפלים (שהצפייה בהם תהיה דרך גוגל פילמס) נבחן את התגלגלותם של נושאים וטיפוסים כגון הגיבור הנואש, החלום האוטופי, הכרך המאיים, זהות וחברה, פשע וניהיליזם, נושאים אשר בסרט האפל מתפתחים לכדי ריקבון מוסרי, רשע ופרנויה. כמו כן, במהלך הקורס נדון גם בסרטים פוסט-נוארים.

מטרות הקורס:

להכיר לעומק את עקרונות התאטרון האקספרסיוניסטי הגרמני ואת השפעתו על הז'אנר הקולנועי החשוב, הפילם נואר.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

כהיות בעלי הבנה היסטורית ואסתטית של שני המדיומים: התאטרון והקולנוע, החולקים (במקרה זה) השקפת עולם, ולהבין את הסיבות לקשר ביניהם.

להכיר ולהבין את ה"תרגום" הקולנועי לאמצעים הסגנוניים של התאטרון האקספרסיוניסטי.

דרישות נוכחות (%) :
80% לפחות

שיטת ההוראה בקורס: דיון משותף ורפרטים על הקריאה העיונית.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:
[ניתן לשינויים]

- אקספרסיוניזם ופילם נואר: עקרונות

- קריאת מחזות אקספרסיוניסטים
Oskar Kokoschka: *Murderer the Woman's Hope*

Georg Kaiser: *From Morn to Midnight*
Ernst Toller: *Transformation*

- הקולנוע האקספרסיוניסטי
From Morn to Midnight. Karl-Heinz Martin
The Cabinet of Dr. Caligari. Robert Wiene

M. Fritz Lang
Metropolis. Fritz Lang

- המעבר מגרמניה לארה"ב: הנפשות הפועלות

- הפילם נואר
The Third Man. Carol Reed
Detour. Edgar G. Ulmer
The Killers. Robert Siodmak
Scarlet Street. Fritz Lang
The Big Sleep. Howard Hawks
Double Indemnity. Billy Wilder
Sunset Boulevard. Billy Wilder

-סרטים פוסט-נוארים
Chinatown. Roman Polanski
Blade Runner. Ridley Scott

חומר חובה לקריאה:
[ניתן לשינויים]

Andrew Spicer. *Film Noir*. Harlow: Pearson Education Ltd, 2002.
Chapter 1: "The Background to Film Noir," pp. 1-26. Moodle

J. L. Styan. *Modern Drama in Theory and Practice 3: Expressionism and Epic Theatre*. Cambridge: Cambridge U. Press, 1981. Chapters 1 "Expressionism in the Theatre," and 5 "Early Expressionism in Germany" Murderer, The Hope of Women. E-Reserve

Renate Benson. *German Expressionist Drama: Georg Kaiser*: 92-116. Moodle

Juliet Jacques. "From Morning to Midnight" (Web Exclusive) in *Cineaste*, Vol. XXXVI -No.2 (2011). <http://www.cineaste.com/articles/emfrom-morning-to-midnightem-web-exclusive>

Siegfried Kracauer. *From Caligari to Hitler: A Psychological History of the German Film*. Princeton: Princeton U. Press, 1947. Chapters: Introduction 3-11; 5: Caligari 61-76. Moodle

Renate Benson. *German Expressionist Drama: Ernst Toller*: 10-38. Moodle

Kellner, Douglas. "Expressionist Literature and the Dream of the 'New Man,'" in Bronner, S.E. & D. Kellner (eds). *Passion and Rebellion: The Expressionist Heritage*.

New York, 1983:
166-181 + 189-193. PT 405 P38. Moodle

Todd Herzog. "Fritz Lang's *M* (1931): An Open Case," in *Weimar Cinema: An Essential Guide to Classic Films of the Era*. Noah Isenberg (ed). New York: Columbia U. Press, 2009: 291-309. Moodle

Andrew Spicer. *Film Noir*. Harlow: Pearson Education Ltd, 2002. Chapter 4: "Themes and Narrative Strategies," pp. 64-83 (excerpts); and Chapter 5: "Gender in Film Noir," pp. 84-93. [also, review: Chapter 1: "The Background to Film Noir," pp. 1-26] Moodle

Marc Svetov. "Emigres, Expressionism, and Film Noir." <http://www.transatlantichabit.com/noir/Expressionism-and-the-Dispossessed.pdf>

Cantor, Paul A. "Film Noir and the Frankfurt School: America as Wasteland in Edgar Ulmer's *Detour*," in *The Philosophy of Film Noir*. Mark T. Conard (ed). University Press of Kentucky, 2006: 139-161. Moodle

Isenberg, Noah. "Perennial Detour: The Cinema of Edgar G. Ulmer and the Experience of Exile." *Cinema Journal* 43.2 (2004): 3-25. http://muse.jhu.edu/journals/cinema_journal/v043/43.2isenberg.html

Erickson, Glenn. "Fate Seeks the Loser: Edgar G. Ulmer's *Detour* (1945)," in *Film Noir: Reader 4: The Crucial Films and Themes*. Alain Silver and James Ursini (eds). New Jersey: Limelight Editions, 2004: 25-31. Moodle

Selby, Spencer. "The Killers (1946)," in his *Dark City: The Film Noir*. Chicago: St. James Press, 1984: 39-44. Moodle

Marc Svetov. "Directed by Robert Siodmak" <http://www.transatlantichabit.com/noir/Robert-Siodmak.pdf>

Bernstein, Matthew. "A Tale of Three Cities: The Banning of *Scarlet Street*." *Cinema Journal*, 35/1 (1995): 27-52. <http://www.jstor.org/stable/10.2307/1225806>

"Film Noir Conventions in *The Big Sleep*." In the online journal: *Bear's Film Journal*. <http://monoursblanc.com/2008/07/14/film-noir-conventions-in-the-big-sleep/>

Manon, Hugh S. "Some Like It Cold: Fetishism in Billy Wilder's *Double Indemnity*." *Cinema Journal* 44/4 (2005): 18-43.

http://muse.jhu.edu/journals/cinema_journal/v044/44.4manon.html

Bronfen, Elisabeth. "Femme Fatale" Negotiations of Tragic Desire." *New Literary History* 35/1 (2004): 103-116.

http://muse.jhu.edu/journals/new_literary_history/v035/35.1bronfen.html

Dickstein, Morris. "Sunset Boulevard," in *Grand Street* 7/3 (1988): 176-184.

חומר לקריאה נוספת:

Ankum, Katharina von (ed). *Women in the Metropolis: Gender and Modernity in Weimar Culture*. U. California Press, 1997.

Bernstein, Matthew. "A Tale of Three Cities: The Banning of Scarlet Street." *Cinema Journal*, 35/1 (1995): 27-52.

<http://www.jstor.org/stable/10.2307/1225806>

Biesen, Sheri Chinen. *Blackout: World War II and the Origins of Film Noir*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2005.

Benson, Renate. *German Expressionist Drama: Ernst Toller and Georg Kaiser*. New York, 1984.

Bronfen, Elisabeth. "Femme Fatale" Negotiations of Tragic Desire." *New Literary History* 35/1 (2004): 103-116.

http://muse.jhu.edu/journals/new_literary_history/v035/35.1bronfen.html

Brook, Vincent. *Driven to Darkness: Jewish Emigre Directors and the Rise of Film Noir*.

Rutgers: Rutgers University Press, 2009.

Bronner, S.E. & D. Kellner (eds). *Passion and Rebellion: The Expressionist Heritage*. New York, 1983.

Calandra, Denis. "Georg Kaiser's From Morn to Midnight: the Nature of Expressionist Performance," in *Theatre Quarterly* 4/21 (1976): 45-54.

Cantor, Paul A. "Film Noir and the Frankfurt School: America as Wasteland in Edgar Ulmer's Detour," in *The Philosophy of Film Noir*. Mark T. Conard (ed). University Press of Kentucky, 2006: 139-161.

Davies, Cecil. *The Plays of Ernst Toller: A Revaluation*. Harwood Academic Press, 1996.

-
- Coates, Paul. *The Gorgon's Gaze: German Cinema, Expressionism, and the Image of Horror*. Cambridge U. Press, 1991.
- Conard, Mark T. (ed). *The Philosophy of Film Noir*. University Press of Kentucky, 2006.
- Dickstein, Morris. "Sunset Boulevard." *Grand Street*, 7/3 (Spring, 1988): 176-184.
JStor: <http://www.jstor.org/stable/25007116>
- Dimendberg, Edward. "From Berlin to Bunker Hill: Urban Space, Late Modernity, and Film Noir in Fritz Lang's and Joseph Losey's *M*." *Wide Angle* 19/4 (October 1997): 62-93.
http://muse.jhu.edu/journals/wide_angle/v019/19.4dimendberg.html
- Dove, Richard. *He was a German: A Biography of Ernst Toller*. London, 1990.
- Eisner, Lotte H. *The Haunted Screen: Expressionism in the German Cinema and the Influence of Max Reinhardt*. U. of California Press, 1965.
- Elsaesser, Thomas. *Weimar Cinema and After: Germany's Historical Imaginary*. New York: Routledge, 2000. [Part iv]
- Erickson, Glenn. "Fate Seeks the Loser: Edgar G. Ulmer's Detour (1945)," in *Film Noir: Reader 4: The Crucial Films and Themes*. Alain Silver and James Ursini (eds). New Jersey: Limelight Editions, 2004: 25-31.
- Garten, H. F. *Modern German Drama*. New York, 1959. Chapter 4: "Expressionist Drama".
- Gay, Peter. *Weimar Culture: The Outsider as Insider*. New York, 1968.
- Gordon, Mel. "German Expressionist Acting," in *The Drama Review* 19/3 (September 1975): 34-50.
Also in *Expressionist Texts*: 7-22.
- Gordon, Mel (ed). *Expressionist Texts*. New York: PAJ, 1986.
- Hales, Barbara. "Projecting Trauma: The Femme Fatale in Weimar and Hollywood Film Noir." *Women in German Yearbook: Feminist Studies in German Literature & Culture* 23 (2007): 224-243.
http://muse.jhu.edu/journals/women_in_german_yearbook/v023/23.1hales.html

-
- Harris, Oliver. "Film Noir Fascination: Outside History, but Historically So." [On Robert Siodmak, 1900-1973]. *Cinema Journal* 43/1 (Fall 2003): 3-24.
http://muse.jhu.edu/journals/cinema_journal/v043/43.1harris.html
- Herzog, Todd. "Fritz Lang's *M* (1931): An Open Case," in *Weimar Cinema: An Essential Guide to Classic Films of the Era*. Noah Isenberg (ed). New York: Columbia U. Press, 2009: 291-309.
- Isenberg, Noah (ed). *Weimar Cinema: An Essential Guide to Classic Films of the Era*. New York: Columbia U. Press, 2009.
- Isenberg, Noah. "Perennial Detour: The Cinema of Edgar G. Ulmer and the Experience of Exile." *Cinema Journal* 43.2 (2004): 3-25.
http://muse.jhu.edu/journals/cinema_journal/v043/43.2isenberg.html
- Isenberg, Noah. "Weimar Cinema, the City, and the Jew: Paul Wegener's *Der Golem: Wie er in die Welt kam*," in his book *Between Redemption and Doom: The Strains of German Jewish Modernism*. U. of Nebraska Press, 1999: 80-104.
- Kaes, Anton. *M. BFI Film Classics*. London: BFI Publ., 2000
- Kaplan, Ann (ed). *Women in Film Noir*. London: BFI Pub., 1998.
- Kellner, Douglas. "Expressionist Literature and the Dream of the 'New Man'," in Bronner and Kellner (eds), *Passion and Rebellion*: 166-181 + 189-193.
- Kenworthy, B. J. *Georg Kaiser*. Oxford, 1957.
- Knapp, Bettina. "Oskar Kokoschka's *Murderer Hope of Womankind: An Apocalyptic Experience*." *Theatre Journal* (May 1983): 179-194.
- Kracauer, Siegfried. *From Caligari to Hitler: A Psychological History of the German Film*. Princeton U. Press, 1947.
- Krutnik, Frank. *In a Lonely Street: Film Noir, Genre, Masculinity*. London: Routledge, 1991.
- Kuhns, David F. *German Expressionist Theatre: The Actor and the Stage*. Cambridge U.P, 1997.

לנדאו, ציפי. "יצוג דמות האשה ב"סרט האפל" בשנות הארבעים ובשנות השמונים"
במסגרת עבודת גמר לתואר מוסמך בחוג לקומוניקציה, בהנחיית פרופ' ישעיהו נירג-
ירושלים: האוניברסיטה העברית בירושלים, 1990

Manon, Hugh S. "Some Like It Cold: Fetishism in Billy Wilder's *Double Indemnity*." *Cinema Journal* 44/4 (2005): 18-43.
http://muse.jhu.edu/journals/cinema_journal/v044/44.4manon.html

Naremore, James. *More Than Night: Film Noir in its Contexts*. U. of California Press, 1998.

Nicholls, Peter. "Sexuality and Structure: Tensions in Early Expressionist Drama." *New Theatre Quarterly* 7/26 (May 1991): 160-170.

Pam, Dorothy. "Murderer, the Women's Hope." *The Drama Review* 19/3 (1975): 5-17.

Paris, James A. "Murder Can Sometimes Smell Like Honeysuckle": Billy Wilder's *Double Indemnity* (1944), in *Film Noir: Reader 4: The Crucial Films and Themes*. Alain Silver and James Ursini (eds). New Jersey: Limelight Editions, 2004: 9-23.

Patterson, Michael. *The Revolution in German Theatre 1900 1933*. London, 1981.

Pittock, Malcolm. *Ernst Toller*. Boston, 1979.

Ritchie, J. M. *German Expressionist Drama*. Boston, 1976.

Rubenstein, Lenny. "Caligari and the Rise of the Expressionist Film," in Bronner and Kellner (eds), *Passion and Rebellion*: 363-373.

Schäfer, Ernst. *Georg Kaiser*. New York, 1971.

Schäfer, Ernst (ed). *German Expressionist Plays*. New York, 1997.

Sharp, Francis Michael. "Expressionism and Psychoanalysis." *Pacific Coast Philology* 13 (Oct. 1978): 94-100.

Selby, Spencer. *Dark City: The Film Noir*. Chicago: St. James Press, 1984.

Silver, Alain, and Elizabeth Ward (eds). *Film Noir*. London: M. Secker and Warburg, 1980.

Sinowitz, Michael. □Graham Greene's and Carol Reed's *The Third Man: When a Cowboy Comes to Vienna*.□ *MFS Modern Fiction Studies* 53/3 (2007): 405-433.
http://muse.jhu.edu/journals/modern_fiction_studies/v053/53.3sinowitz.html

Sokel, Walter H. (ed). *An Anthology of German Expressionist Drama: A Prelude to the Absurd*. New York, 1963.

Spicer, Andrew. *Film Noir*. Harlow: Pearson Education Ltd, 2002.

Styan, J.L. *Modern Drama in Theory and Practice 3: Expressionism and Epic Theatre*. Cambridge U. Press, 1981.

Styan, J.L. *Max Reinhardt*. Cambridge U. Press, 1982. Chapter 4: □Expressionist Experiment□.

Toller, Ernst. *I Was a German: The Autobiography of a Revolutionary*. New York, 1991.

טולר, ארנסט. נעורים בגרמניה. תרגום: צבי קדמי. הוצאת מרחביה: הקיבוץ המאוחד, 1943.

Tuske, Jon. *Dark Cinema: American Film Noir in Cultural Perspective*. Greenwood Press, 1984.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 30 %
השתתפות 30 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 40 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
אבקש לצפות ב-"*Man Third The*"
לקראת הפגישה הראשונה